

Sociology of Education

Providing a Model for Participation in Cognition of Issue in Policymaking of the Educational System in The Field of Protection of Citizens' Rights

Masoomeh Cheraghi¹ , Tooraj Mojibi² *, Karamollah Daneshfard³

1. PhD student, Department of Educational Management, Gorgan Branch, Islamic Azad University, Gorgan, Iran.
2. Assistant Professor, Department of Educational management, Gorgan Branch, Islamic Azad University, Gorgan, Iran (Corresponding Author).
3. Professor, Department of Public Administration, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

❖ **Corresponding Author Email:** torajmogibi@yahoo.com

Research Paper

Abstract

Receive: 2023/10/21
Accept: 2023/12/11
Published: 2024/09/17

Keywords:

Participation, Cognition of Issue, Policy Making, Education System, protection of citizen's rights

Article Cite:

Cheraghi M, Mojibi T, Daneshfard K. (2024). Providing a Model for Participation in Cognition of Issue in Policymaking of the Educational System in The Field of Protection of Citizens' Rights, *Sociology of Education*. 10(2): 162-175.

Purpose: Preservation of citizenship rights in the education system requires the creation of a context for people's participation in policies related to this field. Therefore, the aim of the current research is to providing a model for Participation in Cognition of issue in Policymaking of the educational system in the field of protection of citizens' rights.

Methodology: This study in terms of purpose is applied, in terms of the nature of the research, it is an exploratory from type of qualitative research, and in terms of data collection and implementation, is a survey-type descriptive research. The statistical population of this study in the first stage was scientific documents, based on the criteria for entering the research and using the purposive sampling technique, 17 researches were selected as a sample. In the second stage included academic and organizational experts, which accordin to the principle of theoretical saturation and purposive sampling technique, 24 people were selected as a sample. The tool of data collection in the first stage was a systematic review of scientific documents and documents through the meta-synthesis method and in the second stage, a semi-structured interview with experts through thematic analysis. In the systematic review, the validity through the PRISMA and reliability was obtained with the Cohen's coefficient 0.58. The validity and reliability of the interview tool was also examined based on the criteria of accuracy, validity, reliability, transferability and verifiability, which was finally confirmed. Data were analyzed by thematic analysis method in MAXQDA software.

Findings: The findings showed that for Participation in Cognition of issue in Policymaking of the educational system in the field of protection of citizens' rights, were identified 76 minor categories, 17 sub categories and 6 main categories. In this study, the main categories were include the Informing dimension (with 3 sub categories of the Awareness, citizens' knowledge and information processing), Consultation and Survey dimension (with 2 sub categories of the Superficial and Effective Consultation and Survey), Partnership dimension (with 3 sub categories of the social mobilization, citizens Responsibility and citizens Participation), support dimension (with 3 sub categories of the legal, administrative and economical support), Empowerment dimension (with 3 sub categories of the political, economical and social empowerment), Citizenship Control (Power) dimension (with 3 sub categories of the showing partial views, critical and objection and public oversight). Finally, according to the identified dimensions, components and indicators, the final model of the research was presented, which had a suitable validity.

Conclusion: According to the results of the present research, it is possible to prepare the ground for the realization of the identified categories for citizens' participation in the cognition of issue in policymaking of the educational system in the field of protection of citizenship rights.

<https://doi.org/10.22034/ijes.2024.2016095.1499>

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.23221445.1401.15.1.1.0>

Creative Commons: CC BY 4.0

جامعه‌شناسی آموزش و پرورش

طراحی الگوی مشارکت در شناسایی مسئله در خط‌مشی‌گذاری نظام آموزشی در راستای صیانت از حقوق شهروندی

معصومه چراغی^۱، تورج مجیبی^{۲*}، کرم‌اله دانش‌فرد^۳

۱. دانشجوی دکتری، گروه مدیریت دولتی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲. دانشیار، گروه مدیریت دولتی، واحد فیروزکوه، دانشگاه آزاد اسلامی، فیروزکوه، ایران (نویسنده مسئول).

۳. استاد، گروه مدیریت دولتی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

✦ ایمیل نویسنده مسئول: torajmogibi@yahoo.com

چکیده	مقاله تحقیقاتی
هدف: حفظ و صیانت از حقوق شهروندی در نظام آموزشی مستلزم ایجاد زمینه مشارکت مردم در خط‌مشی‌گذاری‌های مرتبط با این حوزه است. براین اساس، هدف پژوهش حاضر طراحی الگوی مشارکت در شناسایی مسئله در خط‌مشی‌گذاری نظام آموزشی در راستای صیانت از حقوق شهروندی می‌باشد. روش‌شناسی: این پژوهش به‌لحاظ هدف کاربردی، برحسب ماهیت پژوهش کیفی از نوع اکتشافی و از حیث گردآوری داده‌ها و نحوه اجرا توصیفی از نوع پیمایشی می‌باشد. جامعه آماری این مطالعه در مرحله اول، اسناد و مدارک علمی بود که براساس ملاک‌های ورود در پژوهش و با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند، تعداد ۱۷ تحقیق به عنوان نمونه انتخاب شدند. در مرحله دوم نیز خبرگان دانشگاهی و سازمانی بودند که براساس اصل اشباع نظری و تکنیک نمونه‌گیری هدفمند، تعداد ۲۴ نفر به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها در مرحله اول مرور نظام‌مند اسناد و مدارک علمی با از طریق روش فراترکیب و در مرحله دوم مصاحبه نیمه ساختاریافته با خبرگان از طریق تحلیل مضمون بود. در مرور نظام‌مند روایی از طریق بیانیه پریزما و پایایی با روش ضریب کاهای کوهن به مقدار ۰/۵۸ به‌دست آمد. روایی و پایایی ابزار مصاحبه نیز براساس معیارهای دقت، اعتبار، قابلیت اعتماد، انتقال‌پذیری و تأییدپذیری مورد بررسی قرار گرفت که در نهایت تایید شد. در نهایت داده‌ها با روش تحلیل مضمون در نرم‌افزار MAXQDA تجزیه و تحلیل شدند. یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد که برای مشارکت در شناسایی مسئله در خط‌مشی‌گذاری نظام آموزشی در راستای صیانت از حقوق شهروندی، ۷۶ مقوله جزئی، ۱۷ مقوله فرعی و ۶ مقوله اصلی شناسایی شد. در این مطالعه، مقوله‌های اصلی شامل بُعد اطلاع‌رسانی (با ۳ مقوله فرعی آگاه‌سازی، دانش شهروندان و پردازش اطلاعات)، بُعد مشاوره و نظرخواهی (با ۲ مقوله فرعی مشاوره و نظرخواهی سطحی و اثربخش)، بُعد شراکت (با ۳ مقوله فرعی بسیج اجتماعی، مسئولیت‌پذیری شهروندان و سهیم شدن شهروندان)، بُعد حمایت‌گری (با ۳ مقوله فرعی حمایت حقوقی، اداری و اقتصادی)، بُعد توانمندسازی (با ۳ مقوله فرعی توانمندسازی سیاسی، اقتصادی و اجتماعی) و بُعد اختیار(قدرت) شهروندان (با ۳ مقوله فرعی اعمال نظر، انتقاد و اعتراض و نظارت همگانی) بودند. در نهایت با توجه به ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های شناسایی شده، الگوی نهایی پژوهش ارائه شد که از اعتبار مناسبی برخوردار بود. بحث و نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج پژوهش حاضر، می‌توان زمینه را برای تحقق مقوله‌های شناسایی شده جهت مشارکت شهروندان در مرحله شناسایی مسئله در خط‌مشی‌گذاری نظام آموزشی در راستای صیانت از حقوق شهروندی فراهم ساخت.	دریافت: ۱۴۰۲/۰۷/۲۹ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۹/۲۰ انتشار: ۱۴۰۳/۰۶/۲۸ واژگان کلیدی: مشارکت، بسیج اجتماعی، شناسایی مسئله، خط‌مشی‌گذاری، نظام آموزشی، صیانت از حقوق شهروندی. استناد مقاله: چراغی م، مجیبی ت، دانش‌فرد ک. (۱۴۰۳). طراحی الگوی مشارکت در شناسایی مسئله در خط‌مشی‌گذاری نظام آموزشی در راستای صیانت از حقوق شهروندی. جامعه‌شناسی آموزش و پرورش، ۱۰(۲): ۱۷۵-۱۶۲.

<https://doi.org/10.22034/ijes.2024.2016095.1499>

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.23221445.1401.15.1.1.0>

Creative Commons: CC BY 4.0

مقدمه

تحقق نظام دموکراسی در جوامع مدرن، در گرو ایجاد مولفه‌های شهروندی به‌عنوان یک پدیده نوپا است. شهروندی، بهره‌مند شدن عادلانه همه افراد جامعه از امتیازات، منافع، منابع حقوقی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و اجتماعی، به‌دور از هرگونه وابستگی قومی، نژادی، طبقاتی و مذهبی است (Abbasi and Abedini, 2013). از این‌رو حقوق شهروندی شامل حقوق اجتماعی، مدنی و سیاسی می‌باشد (Giddens, 2021). درحالی‌که شهروندان هر جامعه به‌عنوان عضوی از جامعه در مسائل مختلف جامعه همکاری دارند و حقوق آن‌ها با مسئولیت‌هایی همراه است که برای کمک به جامعه و بهتر انجام شدن امور جامعه و ایجاد نظم عادلانه برعهده آن‌هاست، معرفت و آگاهی از این مسئولیت‌ها و حق‌ها می‌تواند در ارتقای جایگاه شهروندی و برپایی عدالت و نظم در جامعه مؤثر باشد (Baharloi and Nemati, 2017). از جمله این مسئولیت‌ها و حقوق متقابل، مشارکت شهروندان در فرآیند خط‌مشی‌گذاری و تعیین سرنوشت خود می‌باشد (Babai, et al, 2016).

منشأ مشارکت عمومی در فرآیند تصمیم‌گیری‌های سیاسی به دموکراسی در یونان باستان برمی‌گردد و در قرن‌های بعد در معرض تغییر مداوم بوده است (Wagner, et al, 2016). میزان مشارکت مردم در امور جامعه یکی از کلیدی‌ترین پایه‌های حکمرانی خوب به‌شمار می‌رود. مشارکت می‌تواند به‌صورت مستقیم یا غیرمستقیم (از طریق نهادهای قانونی) صورت گیرد (Heshmatzadeh, et al, 2017). امروزه مشارکت در بستر جامعه‌ای دموکراتیک و مدنی، صورتی نهادینه به‌خود گرفته است. بنیادی‌ترین اندیشه زیرساز مشارکت، پذیرش اصل برابری مردم است و هدف از آن، تشریک مساعی افراد در جهت بهبود کیفیت زندگی در تمامی زمینه‌های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی (Mehrgan, et al, 2018) از طریق مشارکت در خط‌مشی‌گذاری و سیاست‌گذاری در جامعه می‌باشد. خط‌مشی‌گذاری فرآیندی است که دولت به‌وسیله آن، ایده‌های خود را به برنامه‌ها و فعالیت‌های اجرایی جهت دستیابی به نتایج و ایجاد تغییرات مطلوب در دنیای واقعی عملی می‌کند (Daneshfard, 2021). فرآیند خط‌مشی‌گذاری با پدید آمدن یک مشکل یا به‌طور دقیق‌تر با مشاهده تفاوت بین شرایط موجود و مطلوب آغاز می‌شود. بیشتر آنچه که دولت‌ها انجام می‌دهند، نشان‌دهنده تلاش‌های آن‌ها برای حل و فصل مسائل متناقض و متضاد جامعه است (Givaryan and Rabee Mandejin, 2015). خط‌مشی مجموعه‌ای از اقدام‌های هدف‌مندی است که توسط بازیگران خط‌مشی در مواجهه با مشکل یا موضوعی خاص دنبال می‌شود (Gorjipour, et al, 2019).

شناسایی و تشخیص مسئله عمومی به‌عنوان اولین مرحله و هسته مرکزی مباحث خط‌مشی‌گذاری عمومی محسوب می‌شود. یکی از اهداف در این مرحله، بالا بردن ظرفیت حل مسائل عمومی است (Deghati, et al, 2019). در نتیجه، مشاهده می‌شود که تلاش گروه کثیری از گروه‌های ذی‌نفع و ذی‌نفوذ در فراگرد خط‌مشی‌گذاری عمومی، بر مرحله شناسایی و تعریف مسئله عمومی متمرکز می‌شود (Pourezat and Hashemi Kasvaie, 2017). گروهی فرآیند شناسایی مسائل عمومی را حاصل جریانی عقلایی و منطقی دانسته و معتقدند اصول علمی و روش‌های کمی ارکان اصلی شناسایی مسئله عمومی را تشکیل می‌دهند. برخی دیگر آن را فرآیندی سیاسی و مبتنی بر قدرت قلمداد کرده‌اند. به زعم گروه دیگری شناسایی مسائل عمومی فرآیندی سازمانی است که در سلسله مراتب بوروکراسی‌ها تحقق می‌یابد. نکته‌ای که در تمامی این فرآیندها باید در نظر گرفته شود، اثر محیط‌های مختلف بر آن‌هاست. شناسایی مسائل عمومی و خط‌مشی‌گذاری به‌صورت یک سیستم باز، تحت تأثیر محیط‌های گوناگون پیرامون خود است. با اثرپذیر بودن سیستم شناسایی مسائل عمومی و خط‌مشی عمومی از محیط‌های مختلف، سیستم موفق، سیستمی است که قدرت انعطاف و تطبیق با محیط را در حد لازم دارا باشد (Alvani, 2017). شناسایی مسئله نیز از تعریف مسئله شروع می‌شود. برای تعریف مسئله ابتدا اطلاعات مربوط به نشانه‌ها، علائم و هشدارهای موجود در محیط دریافت شده و سپس تجزیه و تحلیل می‌شوند. آن‌گاه اوضاع اجتماعی دولت، گروه‌های ذی‌نفع، مؤسسات بین‌المللی و ارزش‌های حاکم بر جامعه بر چگونگی تعریف مسئله و اهمیت هر مسئله یا میزان توافقی که بر روی آن وجود دارد، تأثیر می‌گذارند (Daneshfard, 2021)؛ بنابراین فرآیند خط‌مشی‌گذاری و حل مسئله عمومی، تنها فعالیتی دولتی نیست. به‌همین جهت راه‌های پی‌بردن به وجود مسئله و حل مسائل نیازمند مشارکت عمومی مردم احزاب، گروه‌ها و نظایر آن می‌باشد (Abbasi and Daneshfard, 2019).

همان‌طور که اشاره شد تشخیص و شناسایی مسائل عمومی، به‌عنوان مبنایی برای شروع فرآیند خط‌مشی‌گذاری شناخته می‌شود. حال اگر در این مرحله، تشخیص و شناسایی مسائل به نحو صحیحی انجام نپذیرد، اجرای سایر مراحل این فرآیند نیز به‌صورت کارا و اثربخش غیرممکن می‌گردد. بنابر آرای اندیشمندان اجتماعی و سیاسی، مشارکت عمومی منجر به افزایش اعتماد عمومی، تقویت کارایی سیاسی شهروندان، ارتقای سطح آرمان‌های دموکراتیک و بالا بردن کیفیت تصمیم‌ها می‌گردد (Abbasi and Daneshfard, 2019). در واقع می‌توان چنین گفت که تشخیص مسئله به مثابه ورودی فرآیند خط‌مشی‌گذاری عمومی است و نمی‌توان انتظار داشت یک سیستم با ورودی نادرست خروجی مناسبی را ارائه کند؛ بنابراین تشخیص نادرست مسئله عمومی نه تنها مشکل را برطرف نمی‌کند، بلکه فرآیند خط‌مشی‌گذاری را با اختلال مواجه کرده و به اتلاف منابع منجر می‌شود (Faghihi and Kaveh, 2016). در بحث مشارکت شهروندان در مرحله اول خط‌مشی‌گذاری عمومی (شناسایی مسئله، عارضه‌یابی و ریشه‌یابی مشکلات)، نوعی زبان مشترک بین تصمیم‌گیرندگان و عامه مردم ایجاد شده و از بروز بسیاری سوءتفاهم‌ها و قضاوت‌های نادرست جلوگیری می‌کند. حال اگر شهروندان در عارضه‌یابی و ریشه‌یابی کنار گذاشته شوند، به‌عنوان شهروندانی وفادار و متعهد به آرمان‌های جامعه خود، قادر به ایفای نقش نخواهند بود. همچنین در صورت عدم انجام اقدامات لازم جهت مشارکت شهروندان، علاوه بر حیف و میل شدن بودجه‌های کلان و محدود دولتی، خسارات جبران‌ناپذیری به دولت و جامعه تحمیل می‌گردد و علاوه بر تبعات عملکردی، ناکارآمد شدن بسیاری از برنامه‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت اقتصادی و اجتماعی را در پی دارد و در برخی مواقع از تبعات سیاسی این‌گونه قصورات نیز نمی‌توان چشم‌پوشید (Abbasi and Daneshfard, 2019).

Ebrahimikiasari, et al (2023) در پژوهشی به طراحی الگوی مشارکت شهروندان در خط‌مشی‌های نظام آموزشی و پرورشی ایران با رویکرد چندروشی پرداختند. یافته‌ها حاکی از وجود مقوله‌های توانمندی شهروندان، باور شهروندان، عدالت، گردش اطلاعات، کمیت و کیفیت اطلاعات، تشکیلات اجرایی، حمایت قانونی، عوامل

اجتماعی و پیامد خطمشی‌های پیشین بوده است. بهترین تفسیر برای این مدل را می‌توان نردبانی بیان نمود که لازمه ورود به هر مرحله اطمینان از قابلیت اتکا به مرحله قبلی آن است. پیامد خطمشی‌های پیشین و عوامل اجتماعی سرآغاز، تکیه‌گاه و انرژی اولیه جامعه برای روندهای حقوقی است؛ حمایت قانونی لازمه ایجاد فرهنگ مشارکتی در فضای افکار عمومی و ساختار اداری دستگاه تعلیم و تربیت است؛ عدالت و انصاف، نمود تحقق فرهنگ مشارکتی در جامعه است که بعد از آن می‌توان روی روندهای شهروندی حساب ویژه باز نمود. Fazel, et al (2021) در تحقیقی به بررسی جایگاه مشارکت و ابعاد آن در آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران پرداختند. یافته‌ها نشان داد که جایگاه مشارکت در هفت مقوله: مبانی، اصول، ضرورت، سیاست‌های سوق‌دهنده، الزامات، عرصه‌ها و عوامل و مدل‌های مشارکت قابل دسته‌بندی است. تعارض نظری، ابهام و عدم صراحت، سکوت در برخی ابعاد و غلبه نگاه تک‌بعدی در مشارکت، سیاست‌های بدون پشتیبان در زمینه مشارکت و عدم امتداد سیاست‌های کلی در دیگر اسناد، باعث عدم انسجام و از دست رفتن جامعیت اسناد آموزش و پرورش در موضوع مشارکت شده است و بازنگری در برخی اسناد همچون سند تحول بنیادین و مبانی نظری آن را ضروری می‌سازد. Falanga and Ferrao (2020) در مقاله‌ای به ارزیابی مشارکت شهروندان در فرآیند خطمشی‌گذاری پرداختند. این پژوهش بیان می‌کند که مشارکت شهروندان در خطمشی‌گذاری در سیستم دولتی باید در سطح کلان‌تر صورت بگیرد و می‌بایست از طریق مشارکت در شناسایی، تصمیم‌گیری و اجرای امور جامعه، مداخله و تأثیرگذاری بر سیاست‌های دولتی و نظارت بر آنها صورت پذیرد. این پژوهش همچنین بیان می‌کند درحالی‌که مشارکت شهروندان در خطمشی‌گذاری در سراسر جهان در حال افزایش است، بحث‌های علمی حول ارزیابی آن به همان اندازه توسعه نیافته است. Abdolhamid, et al (2019) در مقاله‌ای به ارائه الگوی عوامل موثر بر مشارکت نخبگان در فرآیند تدوین خطمشی‌های عمومی نظام جمهوری اسلامی ایران پرداختند. یافته‌های پژوهش نشان از این دارد که ایجاد شبکه‌های آموزشی و پژوهشی و فناوری بین دانشگاه‌ها و موسسات پژوهشی و سازمان‌های اجرایی کشور، تأثیرگذارترین عامل و اصلاح رفتار سیاسی-اجتماعی در سطح ملی، تأثیرپذیرترین عامل در بین عوامل احصاء شده است. این پژوهش می‌تواند مبنای عمل خطمشی‌گذاران جهت جلب مشارکت نخبگان در نظام خطمشی‌گذاری عمومی کشور قرار گیرد. Abbasi and Daneshfard (2019) در پژوهش خود به بررسی و طراحی الگوی مشارکت شهروندان در مرحله اول خطمشی‌گذاری عمومی (شناسایی مسائل عمومی) پرداختند. نتایج این تحقیق بیانگر آن است که مشارکت شهروندان در شناسایی مسائل عمومی دارای سه بُعد اصلی مشاوره، شراکت و توانمندسازی می‌باشد. در نهایت این تحقیق الگوی جدیدی را برای مشارکت شهروندان در مرحله اول خطمشی‌گذاری عمومی معرفی کرده است. Babai, et al (2016) در تحقیق خود به بررسی مشارکت شهروندان در خطمشی‌گذاری: تبیینی بر تجلی حقوق شهروندی در حکمرانی خوب، پرداختند. آنان بیان کردند که شهروندان به‌عنوان اعضای یک جامعه در حوزه‌های مختلف مشارکت دارند و در برابر حقوقی که دارند، مسئولیت‌هایی را نیز در راستای اداره بهتر جامعه و ایجاد نظم برعهده می‌گیرند، و شناخت این حقوق و تکالیف نقش موثری در ارتقاء شهروندی دارد. از طرفی برای اینکه یک حکمرانی، خوب تلقی گردد، ضروری است که کارکردهای مشارکت‌جویی، نگرش استراتژیک، قانون‌گرایی، شفافیت، اجماع آراء، عدالت‌جویی، سودمندی و کارایی و پاسخ‌گویی را دارا باشد. در این مطالعه سعی بر آن بوده است که با مرور ادبیات این حوزه، تجلی حقوق شهروندی در حکمرانی خوب از طریق بررسی مفهوم مشارکت شهروندان در خطمشی‌گذاری، تبیین گردد. در سال‌های اخیر شاهد بروز نارسائی‌های متعددی در فرآیندهای برنامه‌ریزی و اجرا در نظام آموزشی کشور هستیم به‌نحوی که آن چنان که باید، انتظارات مردم را برآورده نمی‌کند. از طرف دیگر توجه به حقوق شهروندان در این حوزه در جای‌جای قوانین و مقررات کشور (از جمله قانون اساسی، منشور حقوق شهروندی و...)، نشان از اهمیت جایگاه آن در برنامه‌های کلان دارد. با این وجود در عمل شاهد هستیم که خطمشی‌هایی که در این زمینه تدوین می‌شوند، اثربخشی مورد انتظار را ندارد؛ چراکه در فرآیند خطمشی‌گذاری آن، از مشارکت مردم استفاده نشده و مکانیزم کارآمدی نیز در این خصوص وجود ندارد. از این‌رو، با توجه به تأکید دولت بر حفظ حقوق مردم در آموزش و پرورش از یک سو، و اهمیت جلب مشارکت مردم در شناسایی مسائل این حوزه و عدم وجود مکانیزمی اثربخش برای آن از سوی دیگر، مطالعه در این زمینه ضروری به نظر می‌رسد. لذا این تحقیق درصدد است که از طریق مرور الگوهای علمی مطرح شده و استفاده از نظرات و دیدگاه‌های علمی محققان خبره، به طراحی الگویی مطلوب در این خصوص بپردازد. همچنین اگرچه مطالعاتی مرتبط با این بخش انجام شده اما تفاوت این تحقیق با سایر پژوهش‌های مرتبط با مشارکت در خطمشی‌گذاری، اولاً مشارکت در شناسایی مسئله به‌عنوان اولین و مهمترین مرحله خطمشی‌گذاری و ثانیاً در نظر گرفتن شاخص‌های صیانت از حقوق شهروندی در این حوزه است. بنابراین، هدف پژوهش حاضر طراحی الگوی مشارکت در شناسایی مسئله در خطمشی‌گذاری نظام آموزشی در راستای صیانت از حقوق شهروندی می‌باشد.

روش شناسی

روش این تحقیق به لحاظ هدف کاربردی، برحسب ماهیت پژوهش کیفی از نوع اکتشافی، از حیث گردآوری داده‌ها و نحوه اجرا توصیفی از نوع تحقیقات پیمایشی و از نظر بازه زمانی نیز مقطعی می‌باشد. این پژوهش در دو مرحله انجام شده است. مرحله اول مرور نظام‌مند ادبیات نظری و مرحله دوم مصاحبه با خبرگان. جامعه آماری این تحقیق در مرحله اول اسناد و مدارک علمی براساس ملاک‌های ورود در پژوهش (انتشار به زبان‌های فارسی و انگلیسی؛ انتشار به شکل کتاب، رساله، پایان‌نامه و مقاله؛ تحقیقات انجام شده در ۱۰ سال اخیر- داخلی از سال ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۲ و خارجی از سال ۲۰۱۳ تا ۲۰۲۳) و با استفاده از رویکرد هدفمند بود که از تعداد ۲۵۳ اثر شناسایی شده، تعداد ۱۷ تحقیق به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. در مرحله دوم نیز خبرگان دانشگاهی و سازمانی بودند که طبق اصل اشباع نظری ۲۴ نفر از طریق روش نمونه‌گیری غیرتصادفی از نوع هدف‌مند و براساس ملاک‌های ورود در پژوهش (خبرگان دانشگاهی؛ دارای مدرک دکتری تخصصی و عضو هیئت علمی در رشته‌های مدیریت دولتی، علوم سیاسی و حقوق؛ دارای تخصص و تجربه علمی و پژوهشی در زمینه مباحث مرتبط با خطمشی‌گذاری، سیاست‌گذاری، حقوق شهروندی نظیر

تدوین مقاله، کتاب، طرح پژوهشی و... داشتن حداقل ۵ سال سابقه تدریس و تحصیل مرتبط با موضوع؛ خبرگان سازمانی؛ مسئولین باسابقه حداقل ۵ سال در حوزه خط‌مشی‌گذاری، سیاست‌گذاری و نمایندگان مردم در مجلس؛ تخصص و تجربه اجرایی در زمینه خط‌مشی‌گذاری و سیاست‌گذاری در حوزه‌های مرتبط با حقوق شهروندی؛ دارای حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی (ارشد) به‌عنوان نمونه انتخاب شدند.

با عنایت به عدم وجود ادبیات نظری کامل و جامع در خصوص موضوع پژوهش حاضر و نیاز به بررسی عمیق‌تر، علاوه بر مرور ادبیات و پیشینه مرتبط، به مصاحبه با خبرگان نیز پرداخته شد. ابزارگردآوری داده‌ها در مرحله اول مرور نظام‌مند اسناد و مدارک علمی با رویکرد فراترکیب بود. در خصوص فراترکیب یا سنتزپژوهی منظور از مرور نظام‌مند، مطالعه بسیار دقیق آثار علمی موجود در رابطه با یک موضوع علمی خاص است که شامل جستجو، شناسایی، انتخاب و ترکیب ادبیات و پیشینه است. برای این منظور این مراحل انجام شد: مرحله اول سنتزپژوهی (تعیین جغرافیای پژوهش، نقد نظام‌مند اسناد منتخب از طریق غربال‌گری درشت، ریز و واکاوی و سنتز)؛ مرحله دوم فرآیند جستجو و انتخاب مقالات (در این مرحله ابتدا محدودیت‌های اعمال شده به لحاظ قلمروهای زمانی، مکانی، ماهیت پژوهش و موضوعی آورده شد، سپس فرآیند غربال‌گری درشت و ریز انجام و در نهایت ۱۷ مقاله انتخاب گردید)؛ مرحله سوم بررسی کیفیت مقالات (میزان انطباق کلی کیفیت مقالات مورد بررسی با معیارهای گزارش چک لیست مدل پریزما، برابر ۶۴٪ برآورد شد. بیشترین کمبودهای کیفیت در گزارش بخش روش مقالات به میزان ۵۴٪ تخمین زده شد. با توجه به این نتایج می‌توان گفت که تمام مقالات یا از کیفیت بالا (درصد کیفیت بالاتر از ۷۵٪) و کیفیت مناسب (بین ۵۰٪ تا ۷۵٪) برخوردارند. در مرحله دوم و در قسمت مصاحبه نیز از مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته استفاده شد. در این بخش علاوه بر ارائه نتایج حاصل از مرحله فراترکیب به مصاحبه‌شوندگان، برای بررسی مقدماتی از سه سوال اصلی استفاده شد که این سوال‌ها بر گرفته از موضوع، الگو و اهداف پژوهش بود. علاوه بر آن، پژوهشگر سوال‌های فرعی دیگری نیز برای درک تجارب شرکت‌کنندگان در حین مصاحبه مطرح کرد. پژوهشگر پس از هماهنگی‌های لازم در محل کار مصاحبه‌شونده حضور یافته و با استفاده از ضبط صوت و با کسب اجازه از مصاحبه‌شونده مکالمات مصاحبه را ضبط کرد تا کدها را استخراج کند که این عمل بعد از هر بار مصاحبه صورت گرفت و پژوهشگر در مصاحبه ۲۵ و ۲۶ دریافت که کد جدیدی به کدهای قبلی اضافه نشد؛ بنابراین فرآیند مصاحبه را با مصاحبه‌شونده بعدی ادامه نداد. البته به‌غیر از پژوهشگر یک نفر متخصص آمار و یکی از اساتید دانشگاه درباره کدها نظراتی ارائه دادند. در حین مصاحبه به جمع‌آوری نظرات در مورد شاخص، مولفه‌ها و ابعاد مورد نظر پرداخته شد و عوامل اصلی بررسی و نهایی گردید. شایان ذکر است که مدت زمان انجام مصاحبه‌ها بین ۳۰ تا ۹۰ دقیقه بود. در این پژوهش در قسمت مرور سیستماتیک، روایی ابزار پژوهش از طریق از چک لیست ۲۷ موردی بر اساس مدل پریزما استفاده شد و پایایی آن با روش ضریب کاهای کوهن به مقدار ۰/۵۸ به‌دست آمد. همچنین روایی و پایایی ابزار مصاحبه نیمه‌ساختاریافته نیز براساس معیارهای ارائه شده در مدل Guba and Lincoln (1982) (دقت، اعتبار، قابلیت اعتماد، انتقال‌پذیری و تأییدپذیری) بررسی شد که مورد تأیید قرار گرفت. در نهایت داده‌های حاصل از تحقیق از تکنیک تحلیل مضمون در نرم‌افزار MAXQDA مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها

همانطور که پیش‌تر اشاره شد این پژوهش در دو مرحله انجام شده است. به‌منظور گردآوری داده‌ها، در مرحله اول از طریق مرور نظام‌مند ادبیات نظری و از رویکرد فراترکیب استفاده شد و از تعداد ۱۷ تحقیق مورد بررسی ابعاد، مولفه‌ها و شاخص‌های اولیه تحقیق شناسایی شدند. اطلاعات مربوط به این تحقیقات در جدول شماره ۱ ارائه شده است. سپس در مرحله دوم برای تکمیل مدل تحقیق، از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با ۲۴ نفر از خبرگان دانشگاهی و سازمانی استفاده شد که علاوه بر ارائه نتایج حاصل از مرحله فراترکیب به آنان، در طول مصاحبه سوالاتی مطرح شد تا مدل نهایی تحقیق طراحی گردد. اطلاعات مربوط به ویژگی‌های جمعیت شناختی مصاحبه‌شوندگان در جدول شماره ۲ ارائه شده است.

جدول ۱- مشخصات مقالات منتخب پس از فرآیند غربال‌گری

ردیف	عنوان	نویسنده	سال انتشار	اهم یافته‌ها
۱	طراحی الگوی مشارکت شهروندان در خط‌مشی‌های نظام آموزشی و پرورشی ایران	Ebrahimi kiasari, et al	2023	یافته‌های این تحقیق مشتمل بر ۹ مقوله اصلی و ۱۸ مقوله فرعی بود که عبارتند از: توانمندی‌های شهروندان، باورهای شهروندان، گردش اطلاعات، کمیت و کیفیت اطلاعات، حمایت قانونی، عدالت، تشکیلات اجرایی، عوامل اجتماعی، پیامدهای خط‌مشی
۲	مشارکت جامعه در خط‌مشی‌گذاری عمومی براساس دیدگاه قانون اساسی	Akili	2023	مشارکت عمومی در تدوین خط‌مشی‌های عمومی از طریق جلسه دادرسی عمومی، بازدید کاری، جامعه‌پذیری، برگزاری سمینارها، کارگاه‌ها و یا بحث‌ها می‌تواند صورت پذیرد
۳	مروری نظام‌مند بر مشارکت عمومی در تصمیم‌گیری برای برنامه‌ریزی مقامات محلی: دهه پیشرفت و چالش‌ها	Abbas, et al	2023	طبق نتایج حاصل از این تحقیق سه نوع مشارکت عمومی وجود دارد: الف) دسترسی به اطلاعات، ب) مشاوره و ج) مشارکت فعال.

۴	افزایش مشارکت عمومی در حکمرانی برای توسعه پایدار: شواهدی از کنیا	Hao, et al	2022	طبق نتایج حاصل از این تحقیق ابعاد مشارکت عمومی شامل عواملی از قبیل آگاهی عمومی، درک مشارکت عمومی، تمایل، فرآیند بودجه‌بندی، تسهیل و حضور عمومی است
۵	مروری بر مطالعات خطمشی‌گذاری مشارکت شهروندی در حوزه محیط زیست با تأکید بر ضرورت آموزش پایه و همگانی	Ahmadi tonekaboni, et al	2022	عوامل، ابعاد و مولفه‌های حاصل از این پژوهش عبارتند از: ۱- عوامل الزام آور (با ابعاد اسناد بالادستی عوامل زمینه‌ای و مدیرتی); ۲- عوامل بسترساز(با ابعاد ساختار و فرهنگ سازی); ۳- عوامل تسهیل‌گر (تکنولوژی و فناوری اطلاعات)
۶	شناسایی و اولویت‌بندی راه‌کارهای ارتقای مشارکت عمومی در خطمشی- گذاری با رویکرد اجتماعی‌محور	Farahmand and Imani	2021	ابعاد الگوی ارتقای مشارکت عمومی در خطمشی‌گذاری عبارتند از: ۱- مشارکت سیاسی، ۲- مشارکت اجتماعی، ۳- مشارکت فرهنگی، ۴- مشارکت الکترونیک
۷	طراحی الگوی مشارکت عمومی در خط- مشی‌گذاری با رویکرد چندروشی	Ghorbanizadeh, et al	2021	شرایط علی (عوامل ساختاری، اقتصادی و رفتاری)، شرایط زمینه‌ای (میزان باز بودن فضای سیاسی و سطح فناوری)، شرایط مداخله‌گر (اراده سیاست‌مداران برای مشارکت و تقاضای عمومی برای مشارکت)، راهبردها (سازوکارهای مشارکت عمومی، سطح خطمشی‌گذاری، نوع خطمشی و نحوه تعادل بین دیدگاه نخبگان و عامه مردم)
۸	تحلیل مضمون توانمندسازی شهروندان در پرتو اسناد بالادستی نظام اداری ایران	Mohammadi	2021	شامل: توانمندسازی الکترونیکی، توانمندسازی سیاسی، توانمندسازی حقوقی، توانمندسازی اقتصادی، توانمندسازی فرهنگی، توانمندسازی اجتماعی، توانمندسازی محیطی و توانمندسازی اداری شهروندان
۹	ارزیابی روش‌های مشارکت شهروندان در فرآیند خطمشی‌گذاری عمومی	Siyahkaly moradi, et al	2021	همه‌پرسی و نظرسنجی عمومی، نظرخواهی از شهروندان در قالب نمونه‌گیری، نظرخواهی از مردم در هر منطقه، خبرنامه‌ها و وبسایت و انتشارات مطبوعاتی، اعلامیه‌ها و ویدئوها، گزارش‌ها و بروشورها و تبلیغات رسانه‌ای و...
۱۰	جایگاه مشارکت و ابعاد آن در آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران	Fazel, et al	2021	یافته‌ها نشان داد که جایگاه مشارکت در هفت مقوله: مبانی، اصول، ضرورت، سیاست‌های سوق‌دهنده، الزامات، عرصه‌ها و عوامل و مدل‌های مشارکت قابل دسته‌بندی است
۱۱	مشارکت شهروندان در شهر هوشمند از طریق بسترهای مشارکت: چارچوبی برای کارمندان و توسعه دهندگان دولتی	Simonofski, et al	2021	نتایج حاکی از آن است که مهمترین الزامات برای مشارکت، از نظر شهروندان عبارت است از: ۱- دسترسی آزاد به اطلاعات، ۲- کاربرپسند بودن و ۳- استفاده دولت از ایده‌ها و نظرات مردم
۱۲	مشارکت شهروندان، عملکرد خدمات عمومی درک شده و اعتماد به دولت: شواهدی از اصلاحات خطمشی سلامت در هنگ‌کنگ	He and Ma	2020	در این تحقیق برای مشارکت عواملی شامل: ۱- مشاوره، ۲- توانمندسازی شهروندان، ۳- حمایت و ۴- اعتماد به دولت (اعتماد اداری و اعتماد سیاسی) به‌عنوان ابعاد اصلی در نظر گرفته شده است
۱۳	ارائه مدل مشارکت ذینفعان در خطمشی- گذاری عمومی در سازمان غذا و داروی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	Sheykh bagloo, et al	2020	شامل عوامل بسترساز مشارکت ذینفعان، شرایط تعامل با ذینفعان، عوامل اثرگذاری ذینفعان، شرایط عملیاتی مشارکت ذینفعان و نتایج و پیامدهای مشارکت ذینفعان است
۱۴	ارزیابی مشارکت شهروندان در فرآیند خطمشی‌گذاری	Falanga and Ferrao	2020	مشارکت شهروندان در خطمشی‌گذاری در سیستم دولتی باید در سطح کلان‌تر صورت بگیرد و از طریق مشارکت در شناسایی، تصمیم‌گیری و اجرای امور جامعه، مداخله و تأثیرگذاری بر سیاست‌های دولتی و نظارت بر آنها صورت پذیرد

۱۵	ارائه الگوی عوامل موثر بر مشارکت نخبگان در فرآیند تدوین خط‌مشی‌های عمومی نظام جمهوری اسلامی ایران	Abdolhamid, et al	2019	ایجاد شبکه‌های آموزشی و پژوهشی و فناوری بین دانشگاه‌ها و موسسات پژوهشی و سازمان‌های اجرایی کشور، تأثیرگذارترین عامل و اصلاح رفتار سیاسی - اجتماعی در سطح ملی، تأثیرپذیرترین عامل در بین عوامل احصاء شده است
۱۶	الگوی مشارکت شهروندان در مرحله اول خط‌مشی‌گذاری عمومی (شناسایی مسائل عمومی)	Abbasi and Daneshfard	2019	الگوی شامل ۳ بعد و ۶ مولفه است: ۱- مشاوره (مشاوره محدود و مشاوره واقعی)، ۲- شراکت (شراکت سیاسی و شراکت اجتماعی)، ۳- توانمندسازی (توانمندسازی مستقیم و توانمندسازی غیرمستقیم)
۱۷	مشارکت شهروندان در خط‌مشی‌گذاری: تبیینی بر تجلی حقوق شهروندی در حکمرانی خوب	Babai, et al	2016	به‌طور کلی مشارکت عمومی شامل چهار حوزه است که عبارتند از: ۱- اطلاع‌رسانی؛ ۲- تحقیقات درباره افکار عمومی؛ ۳- مشاوره و نظرخواهی؛ ۴- مداخله

جدول ۲- ویژگی‌های جمعیت شناختی مصاحبه‌شوندگان

ردیف	نوع خبره	رشته تحصیلی	تحصیلات	جنسیت	سن	سابقه کار
۱	خبره دانشگاهی	مدیریت دولتی	دکتری تخصصی	مرد	بالای ۵۵ سال	بالای ۲۰ سال
۲	خبره دانشگاهی	مدیریت دولتی	دکتری تخصصی	مرد	بالای ۵۵ سال	بالای ۲۰ سال
۳	خبره دانشگاهی	مدیریت دولتی	دکتری تخصصی	مرد	بالای ۵۵ سال	بالای ۲۰ سال
۴	خبره دانشگاهی	مدیریت دولتی	دکتری تخصصی	مرد	بالای ۵۵ سال	بالای ۲۰ سال
۵	خبره دانشگاهی	مدیریت دولتی	دکتری تخصصی	مرد	بالای ۵۵ سال	بالای ۲۰ سال
۶	خبره دانشگاهی	مدیریت دولتی	دکتری تخصصی	مرد	بین ۵۱ تا ۵۵ سال	بین ۱۱ تا ۲۰ سال
۷	خبره دانشگاهی	مدیریت دولتی	دکتری تخصصی	مرد	بین ۴۵ تا ۵۰ سال	بین ۱۱ تا ۲۰ سال
۸	خبره دانشگاهی	مدیریت دولتی	دکتری تخصصی	مرد	بین ۴۵ تا ۵۰ سال	پایین‌تر از ۱۰ سال
۹	خبره دانشگاهی	مدیریت دولتی	دکتری تخصصی	مرد	پایین‌تر از ۴۵ سال	پایین‌تر از ۱۰ سال
۱۰	خبره دانشگاهی	مدیریت دولتی	دکتری تخصصی	زن	بالای ۵۵ سال	بین ۱۱ تا ۲۰ سال
۱۱	خبره دانشگاهی	مدیریت دولتی	دکتری تخصصی	زن	بین ۵۱ تا ۵۵ سال	بین ۱۱ تا ۲۰ سال
۱۲	خبره دانشگاهی	حقوق	دکتری تخصصی	مرد	بالای ۵۵ سال	بالای ۲۰ سال
۱۳	خبره دانشگاهی	حقوق	دکتری تخصصی	مرد	بین ۵۱ تا ۵۵ سال	بین ۱۱ تا ۲۰ سال
۱۴	خبره سازمانی	مدیریت دولتی	دکتری تخصصی	مرد	بالای ۵۵ سال	بالای ۲۰ سال
۱۵	خبره سازمانی	مدیریت دولتی	کارشناسی ارشد	مرد	بین ۵۱ تا ۵۵ سال	بین ۱۱ تا ۲۰ سال
۱۶	خبره سازمانی	مدیریت دولتی	کارشناسی ارشد	مرد	بین ۵۱ تا ۵۵ سال	بین ۱۱ تا ۲۰ سال
۱۷	خبره سازمانی	مدیریت دولتی	کارشناسی ارشد	زن	پایین‌تر از ۴۵ سال	پایین‌تر از ۱۰ سال
۱۸	خبره سازمانی	حقوق	دکتری تخصصی	مرد	بین ۵۱ تا ۵۵ سال	بین ۱۱ تا ۲۰ سال
۱۹	خبره سازمانی	حقوق	کارشناسی ارشد	مرد	بین ۴۵ تا ۵۰ سال	پایین‌تر از ۱۰ سال
۲۰	خبره سازمانی	حقوق	کارشناسی ارشد	زن	بین ۴۵ تا ۵۰ سال	بین ۱۱ تا ۲۰ سال
۲۱	خبره سازمانی	حقوق	کارشناسی ارشد	زن	پایین‌تر از ۴۵ سال	پایین‌تر از ۱۰ سال
۲۲	خبره سازمانی	علوم سیاسی	دکتری تخصصی	مرد	بالای ۵۵ سال	بالای ۲۰ سال
۲۳	خبره سازمانی	علوم سیاسی	کارشناسی ارشد	مرد	بین ۵۱ تا ۵۵ سال	بین ۱۱ تا ۲۰ سال
۲۴	خبره سازمانی	علوم سیاسی	کارشناسی ارشد	مرد	بین ۴۵ تا ۵۰ سال	پایین‌تر از ۱۰ سال

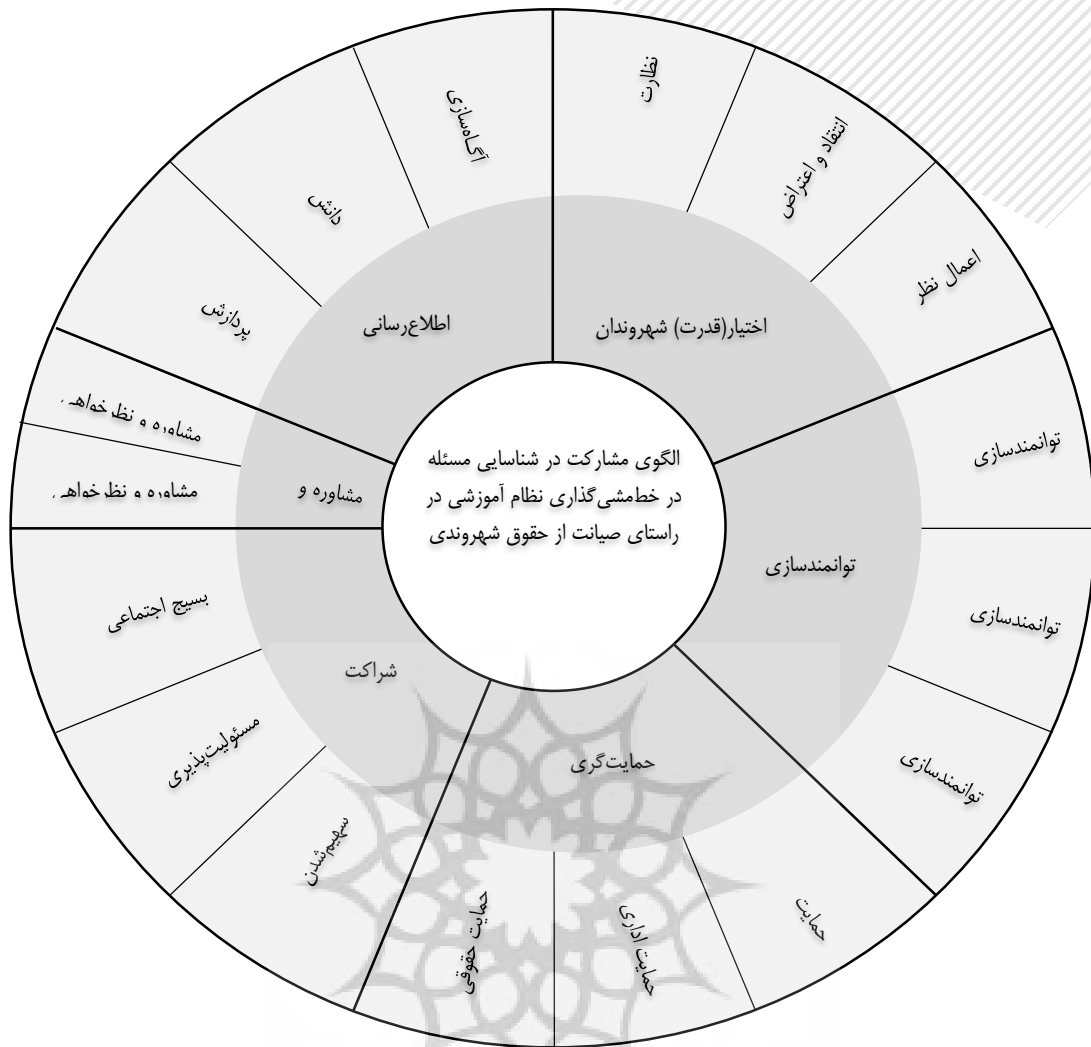
همانطور که در جدول شماره ۲ مشخص است، تعداد ۱۳ نفر از مصاحبه‌شوندگان از خبرگان دانشگاهی و ۱۱ نفر از آنان از خبرگان سازمانی بودند. همچنین سایر موارد مربوط به اطلاعات جمعیت شناختی آنان در این جدول قابل مشاهده می‌باشد. در ادامه مضامین مربوط به مشارکت در شناسایی مسئله در خط‌مشی‌گذاری نظام آموزشی در راستای صیانت از حقوق شهروندی که حاصل از مراحل فراترکیب و مصاحبه با خبرگان است در جدول شماره ۳ ارائه شده است.

جدول ۳- مضامین مشارکت در شناسایی مسئله در خط‌مشی‌گذاری نظام آموزشی در راستای صیانت از حقوق شهروندی

مقوله اصلی	مقوله فرعی	مقوله جزئی
اطلاع‌رسانی	آگاه‌سازی	شفاف‌سازی و آگاه کردن شهروندان از حقایق موجود در مورد برنامه‌های دولت، آگاه‌سازی شهروندان در مورد حقوق و مسئولیت‌های آنان، آگاه‌سازی در خصوص راه‌کارهای بهبود مشارکت شهروندی، تبیین پیامدهای حاصل از مشارکت اجتماعی در توسعه جامعه، ایجاد کمپین‌های تبلیغاتی و آگاهی‌بخش به‌منظور فرهنگ‌سازی برای گسترش مشارکت شهروندی، ارائه برنامه‌های مشاوره واقعی در جهت معرفی زمینه‌های مشارکت
	دانش شهروندان	ترویج مفاهیم مربوط به مشارکت شهروندی و فواید آن برای جامعه، ارتقاء سطح دانش شهروندان از طریق مشارکت عملی در شناسایی مسائل در حوزه حقوق شهروندی، افزایش کیفی سطح دانش و معرفت شهروندان از طریق اجرای آموزش‌های عمومی
مشاوره و نظرخواهی	پردازش اطلاعات	سرعت و سهولت دسترسی به اخبار و اطلاعات، صحیح و دقیق بودن اخبار و اطلاعات، شفاف و قابل درک بودن اخبار و اطلاعات برای شهروندان، استفاده از رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی مجازی در توزیع اخبار و اطلاعات
	مشاوره و نظرخواهی سطحی	استفاده از مجلات عمومی جهت دریافت اظهارنظر مردم، استفاده از رسانه‌ها جهت تعاملات اطلاعاتی با شهروندان، ارتباط منظم و دوره‌ای با نمایندگان مردم
مشارکت	مشاوره و نظرخواهی اثربخش	استقرار مکانیزم‌های هوشمند و اثربخش در خصوص دریافت منظم پیشنهادات انتقادات و شکایات مردمی، نظرسنجی از شهروندان در مورد موضوعات حقوق شهروندی، استفاده از مکانیزم‌های دولت الکترونیک جهت اخذ نظرات، پاسخ به سوالات و شبهات شهروندان از طریق برگزاری نشست‌های عمومی
	مسئولیت‌پذیری شهروندان	همکاری آگاهانه شهروندان در شناسایی مسائل مربوط به حقوق شهروندی، همکاری داوطلبانه و آزادانه شهروندان در شناسایی مسائل مربوط به حقوق شهروندی، همکاری هدف‌مند شهروندان در شناسایی مسائل
سهمیم شدن شهروندان	سهمیم شدن شهروندان	فعالیت‌های داوطلبانه و ارادی شهروندان در مناسبات حیات اجتماعی، مشارکت در راه‌اندازی کارگاه و فعالیت‌های تولیدی در جهت افزایش تولید و اشتغال‌زایی، صرفه‌جویی و استفاده بهینه از منابع به‌منظور فراهم‌شدن زمینه رشد اقتصادی، مشارکت شهروندان برای تأثیرگذاری بر سیاست‌های عمومی و اداره عمومی جامعه، مداخله در تصمیم‌گیری در نظام‌سیاسی، مشارکت در جهت افزایش سطح علمی جامعه، پایبندی به عقاید، ارزش‌ها و هنجارهای متعارف جامعه و تلاش در جهت حفظ و اعتلای آن، نگرانی شهروندان نسبت به آسایش اجتماعی، کنترل رفتارهای مخاطره‌آمیز نسبت به محیط‌زیست، مشارکت در حفاظت از محیط‌زیست، صرفه‌جویی در انرژی و منابع طبیعی و اصلاح الگوی مصرف
	سهمیم شدن شهروندان	سهمیم شدن مردم در قدرت (شکل‌گیری، استقرار و اعمال قدرت)، مشارکت و سهمیم شدن شهروندان در تصمیم‌گیری، اجرا و ارزیابی برنامه‌های اداره جامعه، سهمیم شدن در شناسایی مسائل اداره جامعه و راه‌حل‌های آن

حمایت حقوقی	اعمال بی‌طرفانه قوانین و مقررات، حفظ و صیانت از حریم خصوصی مردم، بهبود کیفیت خدمات حقوقی و قضایی، بهره‌مندی شهروندان از حق دادخواهی و دادرسی عادلانه، جبران خسارات وارده در اثر قصور دستگاه‌های اجرایی	
حمایت اداری	مصون بودن از تبعیض در نظام‌ها و فرآیندها و تصمیمات اداری، دسترسی آسان و سریع و پاسخ‌گویی در ارائه خدمات به شهروندان، ایجاد بسترهای مناسب به‌منظور اظهارنظرهای آزادانه و ارائه پیشنهادات در مورد فرآیندهای اداری، بهره‌مندی شهروندان از مزایای دولت الکترونیک، ایجاد انگیزه در کارکنان دستگاه‌های اجرایی در ارائه خدمات شایسته به شهروندان	حمایت‌گری
حمایت اقتصادی	توزیع عادلانه ثروت و سرمایه ملی بین مردم، ایجاد مکانیزمی جهت اخذ عادلانه مالیات، اعطای معافیت‌های مالیاتی به صادرکنندگان محصولات غیرنفتی، اعطای تسهیلات به‌منظور رونق کسب‌وکار و تولید در جامعه	
توانمندسازی سیاسی	بهبود مشارکت مردم در اداره امور جامعه، احترام به آراء و عقاید شهروندان، ترویج اتحاد و دوستی و پرهیز از اعمال خشونت سیاسی در برابر شهروندان، احترام به فعالیت‌های مدنی شهروندان	توانمندسازی
توانمندسازی اقتصادی	بهره‌مندی شهروندان از فرصت‌های برابر و عادلانه در انجام فعالیت‌های اقتصادی، مشارکت مردم در اقتصاد از طریق کوچک‌سازی دولت، بهبود کیفیت زندگی مادی شهروندان	
مقوله فرعی	مقوله جزئی	مقوله اصلی
توانمندسازی اجتماعی	استقرار نظام جامع تأمین اجتماعی، بهبود وضعیت زندگی و معیشت اقشار آسیب‌پذیر، حمایت از حقوق کودکان، بهبود وضعیت سلامت جسمی و روحی آحاد مردم، حمایت از حقوق زنان در جامعه، توجه به نقش جوانان در اداره امور جامعه	
اعمال نظر	مشارکت اثربخش مردم در انتخابات رهبران و مسئولین حکومت، مشارکت فعال در گروه‌های ذی‌نفوذ سیاسی، ارتباط با دفاتر نمایندگان (مجلس، شورای شهر و...)، حضور در تظاهرات و راهپیمایی‌های عمومی	اختیار(قدرت) شهروندان
اعتراض و انتقاد	اعتراض به اعمال برخی سیاست‌ها(مالیات، یارانه، جمعیتی و...)، شکایت نسبت به بی‌عدالتی در اداره حکومت، انتقاد به عدم ارائه بازخورد به شهروندان در خصوص اجرای خط‌مشی‌ها، انتقاد از فقدان تعهد و پایبندی مدیران به حقوق شهروندان، اعتراض در خصوص تخصیص منابع ناکافی یا بی‌کیفیت	
نظارت همگانی	تطبيق خط‌مشی‌های تدوین شده با اجرای آن‌ها، بررسی توان واحدهای مختلف در اجرای سیاست‌ها، بررسی میزان پیشرفت عملیات اجرایی و فاصله آن با اهداف تعیین شده	

همانگونه که در جدول شماره ۳ ارائه شده است، برای مشارکت در شناسایی مسئله در خط‌مشی‌گذاری نظام آموزشی در راستای صیانت از حقوق شهروندی ۷۶ مقوله جزئی، ۱۷ مقوله فرعی و ۶ مقوله اصلی شناسایی گردید. در این پژوهش مقوله‌های اصلی عبارتند از: اطلاع‌رسانی (با ۳ مقوله فرعی آگاه‌سازی، دانش شهروندان و پردازش اطلاعات)، مشاوره و نظرخواهی (با ۲ مقوله فرعی مشاوره و نظرخواهی سطحی و اثربخش)، شراکت (با ۳ مقوله فرعی بسیج اجتماعی، مسئولیت‌پذیری شهروندان و سهیم شدن شهروندان)، حمایت‌گری (با ۳ مقوله فرعی حمایت حقوقی، اداری و اقتصادی)، توانمندسازی (با ۳ مقوله فرعی توانمندسازی سیاسی، اقتصادی و اجتماعی) و اختیار(قدرت) شهروندان (با ۳ مقوله فرعی اعمال نظر، انتقاد و اعتراض و نظارت همگانی). در نهایت و با توجه به این ابعاد، مولفه‌ها و شاخص‌های احصاء شده، الگوی این پژوهش در قالب شکل شماره ۱ طراحی و ارائه گردید.

شکل ۱- الگوی مشارکت در شناسایی مسئله در خط‌مشی‌گذاری نظام آموزشی در راستای صیانت از حقوق شهروندی

بحث و نتیجه‌گیری

حفظ و صیانت از حقوق شهروندی در نظام آموزشی مستلزم ایجاد زمینه مشارکت مردم در خط‌مشی‌گذاری‌های مرتبط با این حوزه است. بنابراین، هدف پژوهش حاضر طراحی الگوی مشارکت در شناسایی مسئله در خط‌مشی‌گذاری نظام آموزشی در راستای صیانت از حقوق شهروندی می‌باشد.

یافته‌های حاصل از این پژوهش حاکی از شناسایی ۷۶ مقوله جزئی، ۱۷ مقوله فرعی و ۶ مقوله اصلی برای مشارکت در شناسایی مسئله در خط‌مشی‌گذاری نظام آموزشی در راستای صیانت از حقوق شهروندی است. در این پژوهش مقوله‌های اصلی شامل اطلاع‌رسانی (با ۳ مقوله فرعی آگاه‌سازی، دانش شهروندان و پردازش اطلاعات)، مشاوره و نظرخواهی (با ۲ مقوله فرعی مشاوره و نظرخواهی سطحی و اثربخش)، شراکت (با ۳ مقوله فرعی بسیج اجتماعی، مسئولیت‌پذیری شهروندان و سهم‌نشان شهروندان)، حمایت‌گری (با ۳ مقوله فرعی حمایت حقوقی، اداری و اقتصادی)، توانمندسازی (با ۳ مقوله فرعی توانمندسازی سیاسی، اقتصادی و اجتماعی) و اختیار (قدرت) شهروندان (با ۳ مقوله فرعی اعمال نظر، انتقاد و اعتراض و نظارت همگانی) بودند.

در تبیین یافته‌های این پژوهش می‌توان دریافت که در بُعد اطلاع‌رسانی، شفاف‌سازی و آگاه‌کردن شهروندان از حقایق موجود در مورد برنامه‌های دولت، آگاه‌سازی شهروندان در مورد حقوق و مسئولیت‌های آنان، آگاه‌سازی در خصوص راه‌کارهای بهبود مشارکت شهروندی، تبیین پیامدهای حاصل از مشارکت اجتماعی در توسعه جامعه، ایجاد کمیون‌های تبلیغاتی و آگاهی‌بخش به‌منظور فرهنگ‌سازی برای گسترش مشارکت شهروندی، ارائه برنامه‌های مشاوره واقعی در جهت معرفی زمینه‌های مشارکت، ترویج مفاهیم مربوط به مشارکت شهروندی و فواید آن برای جامعه، ارتقاء سطح دانش شهروندان از طریق مشارکت عملی در شناسایی مسائل در حوزه حقوق شهروندی، افزایش کیفی سطح معرفت شهروندان از طریق اجرای آموزش‌های عمومی، سرعت و سهولت دسترسی به اخبار و اطلاعات، صحیح و دقیق بودن اخبار و اطلاعات، شفاف و قابل درک بودن اخبار و اطلاعات برای شهروندان، استفاده از رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی مجازی در توزیع اخبار و اطلاعات نقش داشتند. یافته‌های این پژوهش با یافته‌های تحقیق صورت گرفته توسط (Ebrahimikiasari, et al (2023) و (Babai, et al (2016) همسو بود.

در بُعد مشاوره و نظرخواهی شاهد آن هستیم که استفاده از مطبوعات جهت دریافت اظهارنظر مردم، استفاده از رسانه‌ها جهت تعاملات اطلاعاتی با شهروندان، ارتباط منظم و دوره‌ای با نمایندگان مردم، استقرار مکانیزم‌های هوشمند و اثربخش در خصوص دریافت منظم پیشنهادات انتقادات و شکایات مردمی، نظرسنجی از شهروندان در مورد موضوعات حقوق شهروندی، استفاده از مکانیزم‌های دولت الکترونیک جهت اخذ آراء و نظرات شهروندان، پاسخ به سوالات و شبهات شهروندان از طریق برگزاری نشست‌های عمومی نقش موثری بر موضوع مورد مطالعه دارند. یافته‌های این پژوهش در این خصوص با یافته‌های تحقیق صورت گرفته به‌وسیله Abbasi and Daneshfard (2019) مطابقت داشت.

در خصوص بُعد شراکت، همکاری آگاهانه شهروندان در شناسایی مسائل مربوط به حقوق شهروندی، همکاری هدفمند شهروندان در شناسایی مسائل مربوط به حقوق شهروندی، فعالیت‌های داوطلبانه و ارادی شهروندان در مناسبات حیات اجتماعی، مشارکت مردم در راه‌اندازی کارگاه و فعالیت‌های تولیدی در جهت افزایش تولید و اشتغال‌زایی، صرفه‌جویی و استفاده بهینه از منابع به‌منظور فراهم شدن زمینه رشد اقتصادی، مشارکت شهروندان برای تأثیرگذاری بر سیاست‌های عمومی و اداره عمومی جامعه، مداخله در تصمیم‌گیری در نظام سیاسی، مشارکت در جهت افزایش سطح علمی جامعه، پایبندی به عقاید، ارزش‌ها و هنجارهای متعارف جامعه و تلاش در جهت حفظ و اعتلای آن، نگرانی شهروندان نسبت به آسایش اجتماعی، کنترل رفتارهای مخاطره‌آمیز نسبت به محیط زیست، مشارکت در حفاظت از محیط زیست، صرفه‌جویی در انرژی و منابع طبیعی و اصلاح الگوی مصرف، سهمین شدن مردم در قدرت (شکل‌گیری، استقرار و اعمال قدرت)، مشارکت و سهمین‌شدن شهروندان در تصمیم‌گیری، اجرا و ارزیابی برنامه‌های اداره جامعه، سهمین‌شدن در شناسایی مسائل اداره جامعه و راه‌حل‌های آن بر فرآیند مشارکت شهروندان تأثیرگذار بود. در این حوزه نیز یافته‌های پژوهش حاضر با نتایج و یافته‌های مطالعات صورت گرفته توسط Falanga and Ferrao (2020) و Abbasi and Daneshfard (2019) همسو بود.

در بُعد حمایت‌گری نیز اعمال بی‌طرفانه قوانین و مقررات، حفظ و صیانت از حریم خصوصی مردم، بهبود کیفیت خدمات حقوقی و قضایی، بهره‌مندی شهروندان از حق دادخواهی و دادرسی عادلانه، جبران خسارات وارده در اثر قصور دستگاه‌های اجرایی، مصون بودن از تبعیض در نظام‌ها و تصمیمات اداری، دسترسی آسان، سریع و پاسخ‌گویی در ارائه خدمات به شهروندان، ایجاد بسترهای مناسب به‌منظور اظهارنظرهای آزادانه و ارائه پیشنهادات در مورد فرآیندهای اداری، بهره‌مندی شهروندان از مزایای دولت الکترونیک، ایجاد انگیزه در کارکنان دستگاه‌های اجرایی در ارائه خدمات شایسته به شهروندان، توزیع عادلانه ثروت و سرمایه ملی بین مردم، اخذ عادلانه مالیات، اعطای معافیت‌های مالیاتی به صادرکنندگان محصولات غیرنفتی، اعطای تسهیلات به‌منظور رونق کسب‌وکار و تولید در جامعه نقش موثری داشتند. یافته‌های این پژوهش به‌نوعی با یافته‌های تحقیقات صورت گرفته توسط Ebrahimikiasari, et al (2023)، Fazel, et al (2021) و Babai, et al (2016) همسو بود.

در بُعد توانمندسازی شهروندان، عواملی چون بهبود مشارکت مردم در اداره امور جامعه، احترام به آراء و عقاید شهروندان، ترویج اتحاد و دوستی و پرهیز از اعمال خشونت سیاسی در برابر شهروندان، احترام به فعالیت‌های مدنی شهروندان، بهره‌مندی شهروندان از فرصت‌های برابر و عادلانه در انجام فعالیت‌های اقتصادی، مشارکت مردم در اقتصاد از طریق کوچک‌سازی دولت، بهبود کیفیت زندگی مادی شهروندان، استقرار نظام جامع تأمین اجتماعی، بهبود وضعیت زندگی و معیشت اقشار آسیب‌پذیر، حمایت از حقوق کودکان، بهبود وضعیت سلامت جسمی و روحی آحاد مردم، حمایت از حقوق زنان در جامعه، توجه به نقش جوانان در اداره امور جامعه تأثیرگذار بودند. یافته‌ها در این خصوص با یافته‌های تحقیق صورت گرفته توسط Ebrahimikiasari, et al (2023)، Abdolhamid, et al (2019) و Abbasi and Daneshfard (2019) همسو بود.

در بُعد اختیار(قدرت) شهروندان مشارکت اثربخش مردم در انتخابات مسئولین حکومت، مشارکت فعال در گروه‌های ذی‌نفوذ سیاسی، ارتباط با دفاتر نمایندگان، حضور در تظاهرات و راهپیمایی‌های عمومی، اعتراض به اعمال برخی سیاست‌ها (مالیات، یارانه، جمعیتی و...)، شکایت نسبت به بی‌عدالتی در اداره حکومت، انتقاد به عدم ارائه بازخورد به شهروندان در خصوص اجرای خط‌مشی‌ها، انتقاد از فقدان تعهد و پایبندی مدیران به حقوق شهروندان، اعتراض در خصوص تخصیص منابع ناکافی یا بی‌کیفیت، تطبیق خط‌مشی‌های تدوین شده با اجرای آن‌ها، بررسی توان واحدهای مختلف در اجرای سیاست‌ها، بررسی میزان پیشرفت عملیات اجرایی و فاصله آن با اهداف تعیین شده بر مشارکت شهروندان اثرگذار بود. یافته‌های این پژوهش در این حوزه به‌نوعی با یافته‌های تحقیق صورت گرفته توسط Falanga and Ferrao (2020) و Babai, et al (2016) همسو بود.

از جمله محدودیت‌ها و موانع در این پژوهش می‌توان به محدودیت دسترسی سریع و زمان‌بر بودن مراجعه به خبرگان به‌منظور انجام فرآیند مصاحبه و همچنین دشواری پذیرش خبرگان جهت ضبط مصاحبه‌ها، به‌دلیل نگرانی در خصوص احتمال عدم رعایت ملاحظات اخلاقی بود که در این خصوص تعهد مصاحبه‌کننده نسبت به رعایت ملاحظات اخلاقی از جمله رعایت اصل امانت و رازداری، حذف مصاحبه‌ها ضبط شده پس از پایان یافتن پژوهش، بی‌نام بودن مصاحبه‌ها، عدم فاش نمودن اسامی مصاحبه‌شوندگان و... توضیحات کامل به خبرگان ارائه گردید.

با عنایت به نتایج و یافته‌های حاصل از این پژوهش پیشنهاد می‌شود برای جمع‌آوری داده‌ها و تحلیل آن‌ها، استفاده از روش‌های آمیخته (کمی و کیفی) مورد توجه قرار گیرد. روش‌های کمی می‌توانند از طریق نظرسنجی‌ها و پرسشنامه‌ها برای جمع‌آوری داده‌ها مورد استفاده قرار گیرند؛ درحالی‌که روش‌های کیفی شامل مصاحبه‌ها، تحلیل محتوا و مشارکت در جلسات گروهی خواهند بود. ترکیب این دو روش می‌تواند تحلیل جامع‌تری از داده‌ها و نتایج برای پژوهشگر به ارمغان بیاورد. پیشنهاد دیگر اینکه پس از طراحی یک الگو، اصلاح است که آن را در یک محیط واقعی آزمایش و ارزیابی نمود. این ارزیابی می‌تواند به بررسی عملکرد و میزان اثربخشی الگو کمک کرده و در صورت نیاز آن را بهبود بخشد. همچنین پیشنهاد می‌شود سایر پژوهشگران در قالب یک الگوی پارادایمی به شناسایی عوامل اثرگذار، پیامدها، بسترها، راهبردها و

مداخله‌گرهای خطامشی‌گذاری در حوزه صیانت از حقوق شهروندی بپردازند. به‌طور کلی نتایج به دست آمده از این پژوهش می‌تواند در فرآیند خطامشی‌گذاری، قانون‌گذاری و یا ایجاد دستورالعمل‌ها یا روش‌های اجرایی در حوزه صیانت از حقوق شهروندان در کشور مورد استفاده قرار گیرد. از جمله بهره‌وران این تحقیق می‌توان به وزارتخانه‌ها، مجلس شورای اسلامی، شوراهای شهر، سازمان‌های عمومی و... اشاره نمود. با توجه به نتایج پژوهش حاضر، می‌توان زمینه را برای تحقق مقوله‌های شناسایی شده جهت مشارکت شهروندان در مرحله شناسایی مسئله در خطامشی‌گذاری نظام آموزشی در راستای صیانت از حقوق شهروندی فراهم ساخت.

موازن اخلاقی

در این پژوهش اهمیت و ضرورت برای همه نمونه‌های پژوهش تشریح و درباره رعایت نکات و ملاحظات اخلاقی به آنان اطمینان داده شد و همه آنان رضایت کامل خود را جهت شرکت در پژوهش اعلام نمودند.

تشکر و قدردانی

بدین‌وسیله، از مسئولان مراکز آموزشی منتخب به دلیل همکاری با پژوهشگر و از دانشجویان و دانش‌آموختگان دانشگاه‌های منتخب و نمونه‌گیری شده از آنها به دلیل شرکت در مطالعه تقدیر و تشکر می‌شود.

مشارکت نویسندگان

در این پژوهش دانشجوی مسئولیت نگارش پروپوزال، هماهنگی جهت اجرای پرسشنامه، ورود داده‌ها به رایانه و نگارش اولیه مقاله و اساتید مسئولیت تحلیل داده‌ها و نگارش نهایی مقاله را بر عهده داشتند.

تعارض منافع

در این پژوهش هیچ‌گونه تضاد منافی وجود نداشت.

References

- Abas A, Arifin K, MohamedAli MA, Khairil M. (2023). A systematic literature review on public participation in decision-making for local authority planning: A decade of progress and challenges. *Journal of Environmental Development*; 46: 243-254.
- Abbasi A, Abedini E. (2013). *Citizen and citizenship rights*. Tabriz, Iran: Parivar Press. (In Persian)
- Abbasi H, Daneshfard k. (2019). The model of citizens' participation in the first stage of public policy (Cognition of public issues). *Quarterly Journal of Interdisciplinary Studeis on Strategic Knowledge*; 11(42): 247-270. (In Persian)
- Abdolhamid M, Ramezanzpour D, Rezaiyan A. (2019). Presenting the model of factors affecting the participation of elites in the process of drafting general policies of the Islamic Republic of Iran. *Journal of Public Management Researches*; 12(46): 37-67. (In Persian)
- Ahmadi Tonelaboni M, Sheikholeslami Kandelousi N, Ahmadi M. (2022). A review of citizen participation policy studies in the field of environment Emphasizing the necessity of basic and universal education. *Journal of educational management innovations*; 18(1): 39-58. (In Persian)
- Akili R. (2023). Community Participation in Making Public Policy According to the Perspective of Constitutional Law. *Baltic Journal of Law & Politics*; 16(3): 1247-1257.
- Alvani SM. (2017). *Decision making and determine government policy*. Tehran, Iran: Samt Press. (In Persian)
- Babai MR, Hoseini SM, Samoudi MR. (2016). Citizens' participation in policy-making: an explanation on the manifestation of citizen's rights in good governance. The second national conference on the interpretation of citizenship rights, Oromieh, Iran. (In Persian)
- Baharloi A, Nemati M. (2017). Citizen's rights, its components and foundations and the government's duties towards it. *Journal of Andishehaye Hoghuq Omomi*; 6(2): 41-58. (In Persian)
- Daneshfard K. (2021). *Public policy-making process*. Tehran, Iran: Saffar Press. (In Persian)
- Deghati A, Yaghoubi NM, Kamalian A.R, Dehghani M. (2019). Presenting a phased development pattern of network governance using a meta-synthesis approach. *Journal of Public Administration*; 11(2): 203-230. (In Persian)
- Ebrahimi Kiasari H, Alvani SM, Memarzadeh Gh. (2023). Designing public participation model in Iranian educational policies. *Journal Strategic Studies of Public Policy*; 12(46): 66-93. (In Persian)
- Faghihi M, Kaveh K. (2016). *Public issue recognition: A comparative approach*. First National Conference on Iranian Public Administration, School of Management; Tehran, Iran: University of Tehran. (In Persian)
- Falanga R, Ferrao J. (2020). The evaluation of citizen participation in policymaking: Insights from Portugal. *Evaluation and Program Planning*; 84: 1-15.
- Farahmand E, Imani AM. (2022). Identifying and Prioritizing Public Participation Strategies in Policy-Making Using Community-Based Approach (Case Study: Talouqan Municipality, Takhar Province, Afghanistan). *Public Management Researches*; 14 (54): 85-113. (In Persian)
- Fazel R, Mahram B, Hosseingholizadeh R, Noghani Dokhtbahmani M. (2021). The position of participation and its dimensions in education of the Islamic Republic of Iran according to the documents. *Journal of Management and Planning in Educational Sysem*; 14(2): 13-46. (In Persian)
- Ghorbanzadeh V, Motazedian R, Hoseinpour D, Rahbar A. (2021). Designing a Public Participation Pattern in Policy Making with a Multi-Method Approach. *Journal Strategic Studies of Public Policy*; 11(39): 68-93. (In Persian)
- Giddens A. (2021). *Sociology*. Translated by Sabouri M, Tehran, Iran: Ney Press. (In Persian)
- Givaryan H, Rabee Mandejin M. (2015). *Decision making and determine government policy*. Tehran, Iran: Yekan Press. (In Persian)
- Gorjipour H, Khashei V, Eslambolchi A, Asghari Sarem A. (2019). Developing the evaluative model for cultural policy making process based on qualitative study of cultural documents of Islamic Republic of Iran. *Journal of Public Administration*; 11(1): 47-72. (In Persian)
- Guba EG, Lincoln YS. (1982). Epistemological and methodological bases of naturalistic inquiry. *ECTJ*; 30(4): 233-252.
- Hao C, Nyaranga MS, Hongo DO. (2022). Enhancing Public Participation in Governance for Sustainable Development: Evidence from Bungoma County, Kenya. *Sage Journal*; 1: 1-15.
- He AJ, Ma L. (2020). Citizen Participation, Perceived Public Service Performance, and Trust in Government: Evidence from Health Policy Reforms in Hong Kong. *Public Performance & Management Review*; 44(3):471-493.
- Heshmatzadeh MB, Hajiyusefi AM, Talebi MA. (2017). Examining the obstacles to realizing good governance in Iran's political culture. *Journal of Jostarha-ye Siyasi-ye Mo'aser*; 8(1): 1-24. (In Persian)
- Mehrgan F, Faghihi A, Mirsepasi N. (2018). The role of political participation and democratic system in shaping political culture (Case study: Kurdish citizens in the Kurdistan region of Iraq). *Iranian Journal of Public Adminstration Mission*; 9(30): 1-19. (In Persian)

- Mohammadi H. (2021). Analyzing the theme of empowering citizens in the light of the top documents of the system Administration of Iran. *Administrative law quarterly*; 8(27): 161- 190. (In Persian)
- Pourezzat AA, Hashemi Kasvaie M. (2017). *Public problem: The first challenge of public policy-making*. Tehran, Iran: University of Tehran Press. (In Persian)
- Sheykh bagloo Z, Teymoornejad K, Givarian H, Abbaszadeh Sahron Y. (2020). Presenting the model of stakeholders' participation in public policy making in the food organization Medicine of the Ministry of Health, Treatment and Medical Education. *Iranian Journal of Culture and Health Promotion*; 4(4): 488- 498. (In Persian)
- Simonofsk A, Hertoghe E, Steegmans M, Snoeck M, Wautelet Y. (2021). Engaging citizens in the smart city through participation platforms: A framework for public servants and developers. *Journal of Computers in Human Behavior*; 124.
- Siyahkaly Moradi J, Hoseini SM, Vaezi R. (2021). Evaluating citizen participation methods in the public policy process. 18th International Management Conference, Tehran, Iran. (In Persian)
- Wagner SA, Vogt S, Kabs R. (2016). The future of public participation: Empirical analysis from the viewpoint of policy-makers. *Technological Forecasting & Social Change*; 106: 65-73.

